

Essay

Repræsentation i borgersamlinger

Af Lars Tønder, Professor med særlige opgaver
Institut for Statskundskab, København Universitet

Helena Drescher Kluth, Forskningspraktikant
Institut for Statskundskab, København Universitet

Ulrikka Skovdal, Forskningspraktikant
Institut for Statskundskab, København Universitet

Magtudredningen 2.0

Introduktion: Hvad er en borgersamling?

I takt med at det repræsentative demokratis traditionelle institutioner er blevet svækket - blandt andet i form af overrepræsentation af særinteresser (Steinitz, Grau Larsen og Ellersgaard 2019), faldende medlemstal for politiske partier (Kosiara-Pedersen et. al. 2017), mindre tillid til det politiske system (Citrin & Stoker 2018; Norris 2011) samt lav aktiv deltagelse i traditionelle fagforeninger og andre civilsamsfundsorganisationer (Bie 2022; Tænk tanken Mandag Morgen 2024) - er nye former for demokratisk inddragelse sprunget frem. I Danmark (men også i udlandet) har særligt borgersamlinger (herunder også borgerting) fundet indpas som et svar på det repræsentative demokratis udfordringer (Elstub og Escobar 2019; se også Brandt Jensen, Langkjær og Tønder 2021). Danmarks første nationale klimaborgerting åbnede således i efteråret 2020 og løb frem til 2022, hvor det afleverede dets anden og sidste anbefalingsrapport til Regeringen og Folketinget. Sidenhen har flere kommuner, regioner og større arbejdspladser afprøvet lignende formater - ikke blot inden for klima, men også i forhold til forbrug, transport og velfærd.

Selve borgersamlingsidéen udspringer af en flere tusinde år gammel tradition om repræsentation gennem lodtrækning (Landemore 2020). I dets nutidige form udgøres en borgersamling af tilfældigt udvalgte borgere - ofte 36 - som baseret på en stratificeret lodtrækning er repræsentative for borgerne i det pågældende område i forhold til parametre som fx alder, bopæl, indkomst, køn og uddannelse. Borgersamlingens medlemmer mødes typisk 20 - 30 timer i alt for at diskutere et spørgsmål stillet af en opdragsgiver, der som regel er en offentlig myndighed (et ministerium eller en kommunalbestyrelse) eller en privat organisation (en NGO eller en arbejdsgiver). Borgersamlingens diskussioner følger det deliberative demokratis idealer om vidensbaseret samtale og respekt for mindretal (Dryzek et al. 2019; OECD 2020), og leder frem til en anbefalingsrapport, som i princippet kunne være bindende for opdragsgiveren, men som i det fleste tilfælde er rådgivende med krav om opfølgning efter borgersamlingens afslutning (Dean, Boswell og Smith 2022).

Formålet med dette essay er at kortlægge hvilke repræsentationsformer, der kan være på spil i en borgersamling. Denne kortlægning er vigtig, da borgersamlinger på den ene side ofte præsenteres som et svar på den repræsentationskrise, der præger

traditionelle demokratiske institutioner, men på den anden side selv kan kritiseres for ikke altid at være fuldt repræsentative, blandt andet på grund af frafald og manglende deltagelse. Med udgangspunkt i eksisterende forskning - særligt forskningsprojektet "[Democratic Innovations in a Green Transition](#)" - præsenterer vi fem generelle repræsentationsforståelser, som samlet set kan kvalificere denne debat. Vores hovedpointe er, at hver af disse fem forståelser genfortolkes i mødet med borgersamlinger, hvilket skaber grobund for nye former for repræsentation, men samtidig åbner for potentielle kritikpunkter. Kortlægningen af disse muligheder og begrænsninger fører os til den femte og i denne sammenhæng sidste repræsentationsforståelse - "repræsentative erklæringer" - som vi vurderer som særligt relevant for fremtidig forskning og diskussion af repræsentation i både borgersamlinger og demokratiet generelt.

Fem forståelser af repræsentation

Repræsentation forstås generelt som "(...) at frembringe noget, der ellers ikke er til stede, hverken bogstaveligt eller faktisk" (Pitkin 1967: 8-9, egen oversættelse). Denne definition åbner op for flere forskellige tilgange til forståelsen af repræsentation, som kan systematiseres ud fra variable fremhævet i nedenstående tabel. Variablen "formål" angiver det, man ønsker at opnå med den repræsentative handling. Variablen "forhold mellem repræsentant og repræsenteret" beskriver, hvordan selve repræsentationen forstås. Variablen "succeskriterie" fastsætter standarderne for god repræsentation. Til sidst beskriver variablen "tidspunkt for vurdering af succes," hvornår man kan vurdere, om repræsentanterne lever op til repræsentationens formål, hvilket kan ske både før og/eller efter selve repræsentationshandlingen.

Tabel: Repræsentationsforståelser

	Formål	Succeskriterie	Forhold mellem repræsentant og repræsenteret	Tidspunkt for vurdering af succes
Deskriptiv repræsentation	At få de repræsentanter der ligner de repræsenterede bedst	Kongruens mellem deskriptive karakteristika	Repræsentanter autoriseres på baggrund af sammenlignelighed med repræsenterede	Før
Substantiel repræsentation	At repræsentere objektive interesser	Kongruens mellem repræsenteredes holdninger og repræsentanters adfærd	Repræsentanter handler på vegne af repræsenteredes interesser	Før og efter
Tillidsbaseret repræsentation	At få de bedst egnede repræsentanter	Kompetence	Repræsentanters handlinger er fritstillet efter autorisation	Før
Mandatbaseret repræsentation	At repræsentere på baggrund af et mandat	Repræsentanten lever op til sit mandat	Repræsentanter holdes til ansvar af repræsenterede	Efter
Repræsentative erklæringer	At repræsentere igennem konstruerede erklæringer	Accept af erklæringen fra publikum og de repræsenterede	Den repræsentative erklæring konstituerer repræsentanter og de repræsenterede	Cirkulær

Det er vigtigt at understrege, at denne skematiske fremstilling af repræsentationsbegrebet ikke betyder, at en given institutionel kontekst kun tillader én specifik forståelse af repræsentation. Pointen er snarere, at forskellige forståelser af repræsentation eksisterer side om side og gensidigt påvirker hinandens fortolkning. Dette bidrager til en grundlæggende diskussion om, hvad det vil sige at repræsentere, og hvem der kan gøre krav på rollerne som henholdsvis repræsentant og repræsenteret. I en dansk kontekst kan folketingsvalgene eksempelvis opfattes som udtryk for en mandatbaseret repræsentationsforståelse, der også rummer elementer af deskriptiv, substantiel og tillidsbaseret repræsentation. Som vi skal se nedenfor, gælder noget lignende også for borgersamlinger. I begge tilfælde understreger pluraliteten af repræsentationsforståelser, hvor omstridt spørgsmålet om repræsentation i virkeligheden er, og hvor udfordrende det kan være at isolere én forståelse fra de øvrige.

Borgersamlinger og deskriptiv og substantiel repræsentation

Når det er sagt, at det klart, at den deskriptive forståelse af repræsentation spiller en central rolle i borgersamlinger. Her autoriseres repræsentanter baseret på ligheden mellem dem selv og de repræsenteredes deskriptive karakteristika. Dette afspejles i udvælgelsen af medlemmer til borgersamlinger, hvor man ved stratificeret lodtrækning tilstræber at sikre, at medlemmerne afspejler den generelle befolkning, de er sat til at repræsentere. Succeskriteriet for deskriptiv repræsentation er således, at repræsentanter og de repræsenterede ligner hinanden, hvilket betyder, at vurderingen af repræsentanternes evne til at repræsentere sker forud for den egentlige repræsentative handling.

Inden for repræsentationslitteraturen suppleres den deskriptive repræsentation ofte med en substantiel forståelse, hvor repræsentation defineres som det at fremme og handle i overensstemmelse med de repræsenteredes interesser (Pitkin 1967: 166). Relationen mellem deskriptiv og substantiel repræsentation begrundes her med henvisning til to positive effekter af deskriptiv sammenlignelighed (Mansbridge 1999). Den første effekt handler om, at øget sammenlignelighed mellem repræsentant og repræsenteret kan føre til bedre kommunikation mellem dem - især i situationer præget af mistillid og udtalte politiske præferencer. Den anden effekt vedrører styrkelsen af demokratisk selvtilid, idet sammenligneligheden forventes at øge borgernes tiltro til deres egne "evner til at regere" (ibid). Eftersom medlemmerne i borgersamlinger udgør et

repræsentativt udsnit af den samlede population, og dermed repræsenterer en korrekt inklusion og sammensætning af interesser, kan det argumenteres, at borgersamlinger lever op til de to ovenstående forventninger og dermed øger den substantielle repræsentation.

Dog repræsenterer borgersamlinger en særlig fortolkning af substantiel repræsentation. I stedet for at fokusere på kongruensen mellem folkevalgtes handlinger og deres valgkredse – som er kendetegnende for et repræsentativt valgssystem – udspiller den repræsentative relation sig her mellem borgersamlingens medlemmer og deres medborgere. På den måde omgås traditionelle repræsentative institutioner som politiske partier og Folketinget. Rationalet bag denne direkte repræsentative relation (borger til borger) er, at en overensstemmelse baseret på deskriptive parametre sikrer en korrekt repræsentation af befolkningens samlede synspunkter.

Denne tolkning og forventning om sammenhæng mellem deskriptiv og substantiel repræsentation adskiller sig fra den traditionelle forståelse af substantiel repræsentation, hvor det ikke forudsættes, at deskriptiv sammenlignelighed er en betingelse for repræsentanters repræsentative kapacitet. Samtidig gør den formodede sammenhæng mellem deskriptiv og substantiel repræsentation i borgersamlinger metoden særligt sårbar over for risikoen for frafald blandt medlemmer. Det er her relevant at påpege, at borgersamlinger i praksis ofte har problemer med frafald inden for i forvejen underrepræsenterede grupper (Bukhave og Friis 2021). Det disproportionalt større frafald blandt unge, borgere med minoritetsbaggrund, borgere uden en videregående uddannelse mv. mindsker borgersamlingers repræsentative kapacitet, der i høj grad er afhængig af inklusionen af netop disse stemmer (Bjørn et al 2023; Bjørn & Tønder 2023).

I litteraturen om borgersamlinger rejses der desuden spørgsmål ved borgersamlingers evne til at levere deskriptiv og dermed også substantiel repræsentation på et mere grundlæggende niveau. Kritikken knytter sig til de forventede ændringer i medlemmernes holdninger, som den deliberative proces i borgersamlinger forudsætter. Det deliberative design i borgersamlinger bygger nemlig på en forventning om, at øget viden og faciliterede samtaler kvalificerer medlemmerne til at træffe beslutninger inden for et givet område (Chambers 2003; Fishkin 2009). Der påpeges dog, at denne proces kan svække medlemmernes sammenlignelighed med den generelle

befolkning, hvilket betyder, at medlemmernes holdninger kan ændre sig så markant, at de ikke længere afspejler og dermed repræsenterer de interesser, som befolkningen som helhed har (Lafont 2015). Hvis dette viser sig at være tilfældet, vil det være vanskeligt at retfærdiggøre borgersamlinger som et muligt svar på demokratiets generelle repræsentationskrise.

Borgersamlinger og tillidsbaseret repræsentation

Et muligt svar på denne bekymring kan findes i en mere tillidsbaseret forståelse af repræsentation. Denne repræsentationsforståelse trækker tråde tilbage til Edmund Burkes idé om, at det er repræsentantens opgave, qua sin civile dyd og kompetencer, at *vurdere*, hvad der er bedst for nationen i en given sag (Burke & Canavan 1999: 11-12). Heri ligger, at de repræsenterede ofte besidder holdninger, der ikke kan siges at være retmæssige for at opnå det bedste for nationen, hvorfor de repræsenterede bør have tillid til, at de mere kompetente og dydige repræsentanter handler i deres interesse. I kontekst af borgersamlingslitteraturen, beskæftiger den tillidsbaserede repræsentationsforståelse sig særligt med borgersamlinger som et deliberativt forum, hvor man gennem en udveksling af argumenter blandt lige og frie individer kan underlægge hinanden det bedre arguments tvangsløse tvang og dermed opnå intersubjektiv viden om det fælles bedste (Warren 2009). I denne form for tillidsbaseret repræsentation rettes tilliden ikke mod repræsentanterne, men i stedet for mod den deliberative proces, som tilvejebringer de retmæssige og kompetente vurderinger.

Den tillidsbaserede forståelse af repræsentation fungerer her som et modsvar til den tidligere nævnte afkobling mellem deskriptiv og substantiel repræsentation. Tanken er, at borgersamlingens vidensbaserede proces skaber en ændring i deltagernes holdninger som følge af deres øgede forståelse af problemet (Fishkin 2009; Niemeyer et al. 2024). Denne transformation fører til et standpunkt, der ikke nødvendigvis afspejler befolkningens eksisterende holdninger, men snarere udtrykker de vurderinger, borgerne ville have, hvis de gennemgik en lignende proces (Niemeyer 2011). Mark E. Warren og John Gastil (2015) argumenterer i forlængelse heraf, at borgersamlingen, på trods af deltagernes transformation, stadig kan siges at repræsentere befolkningen. De hævder, at ændringen i deltagernes holdninger afspejler det, der kunne være i de

øvrige borgeres interesse, hvis de havde haft tid til at fordybe sig i emnet på samme måde. Hermed kombinerer de deskriptiv repræsentativitet med en tillidsbaseret forståelse af repræsentation og argumenterer for, at borgersamlingens deltagere fungerer som en "tillids-proxy" for befolkningens hypotetiske vurdering.

Denne forståelse af repræsentation er dog heller ikke uden problemer. Fx påpeger Lafont, at der er noget paradoksalt ved, at man på én og samme tid påstår, at borgersamlinger spejler befolkningen *og* at borgersamlingens medlemmer fremstår som et kvalificerende filter af befolkningens holdninger. Lafont argumenterer i forlængelse heraf, at det andet repræsentationsformål nødvendigvis må underminere det første, og at man derfor ikke kan basere sit forsvar for borgersamlinger på begge dele (Lafont 2017: 92-93). For Lafont ligger borgersamlingens demokratiske potentiale i at udbrede de idéer og aftaler, der opstår i samlingerne, til den bredere offentlighed, så flere får mulighed for at engagere sig i argumenterne og gøre policy-forslagene til deres egne. Når det sker, er der ikke længere tale om tillid - men om egentlig deltagelse i den demokratiske proces (Lafont 2017: 91).

Den tillidsbaserede repræsentationsforståelse hviler derudover på to forudsætninger, som kan være vanskelige at opfylde. Den første er antagelsen om, at et andet udsnit af borgere, uanset deres specifikke livsbetingelser, ville nå samme konklusioner som de borgere, der faktisk deltager i borgersamlingen. Dette synes vanskeligt, da borgere typisk har stærkt divergerende værdier og erfaringer. Derudover kan det diskuteres, om en sådan enighed er ønskværdig, når man ønsker at fremme mangfoldig repræsentation. Hvis man antager, at deltagerne i borgersamlinger kommer med forskellige politiske værdier, som ikke nødvendigvis kan forenes, må man også forvente, at nogle anbefalinger ikke vil være resultatet af fuldkommen konsensus. Dette kunne betyde, at tilliden til borgersamlingens repræsentative kapacitet i visse tilfælde kunne være en blind tillid til majoriteten i samlingen.

Den anden antagelse handler om tilliden til, at borgersamlinger fungerer optimalt og altid lever op til de deliberative idealer. Denne antagelse kræver en række praktiske forudsætninger og afvejsninger, som kan være svære at opfylde, herunder borgernes mulighed for at påvirke valg af emner, problemlidentifikation og formuleringen af borgersamlingens specifikke spørgsmål (OECD 2021). Derudover kræver det en udligning

af vidensniveauerne blandt deltagerne, hvilket ofte kan være udfordrende på grund af begrænset tid. Endelig opstår der altid en afvejning i forbindelse med faciliteringen af borgersamlinger mellem at give borgerne tilstrækkelig introduktion til, hvordan man kommunikerer inden for rammerne, og at begrænse den tid, som facilitatorer og eksperter fylder i møderne.

Borgersamlinger og mandatbaseret repræsentation

En repræsentationsforståelse, der er særligt kritisk over for tanken om "tillid" som en forudsætning for repræsentation – uanset om tilliden vedrører deliberation eller kompetence – er den mandatbaserede forståelse af repræsentation (Pitkin 1967: 58). I den mandatbaserede forståelse er det således en nødvendig betingelse for god repræsentation, at repræsentanten kan stilles til ansvar, hvis vedkommende eksempelvis ikke er kompetent eller træffer uretmæssige beslutninger, der ikke stemmer overens med det mandat, de er blevet givet. Denne forståelse står i direkte konflikt med borgersamlingsrepræsentationsdesign. Fra et mandatbaseret perspektiv kan man nemlig problematisere, at det er vanskeligt at holde medlemmerne af borgersamlinger ansvarlige for deres beslutninger (se fx Kjær 2024).

I litteraturen om borgersamlinger findes to mulige svar på denne kritik, som begge vedrører, hvordan vi bør forstå begrebet *ansvar*. Det første svar sætter spørgsmålstegn ved nødvendigheden af, at borgersamlingsmedlemmer stilles til ansvar overfor de øvrige borgere. Formålet med de anbefalinger, som udarbejdes i borgersamlinger, er således ikke, at de skal vurderes op imod allerede fremsatte valgløfter og politikker, men snarere at de skal udgøre et alternativt bidrag til de beslutninger, der træffes i det nuværende system. Dette alternativ bygger på en mere direkte deltagelsesform, hvor den repræsentative relation er anderledes, og hvor ansvaret dermed alene kan tilfalde den enkelte som repræsentant for sin egen livserfaring.

Det andet svar vender ansvarsspørgsmålet på hovedet og udfordrer, om det nuværende system sikrer tilstrækkelig ansvarliggørelse af repræsentanterne. Tanken her er, at fordi repræsentativt demokrati bygger på gen- eller fravalg, opererer repræsentanter altid med fokus på næste valg. Dette gør kortsigtede forslag mere attraktive, mens

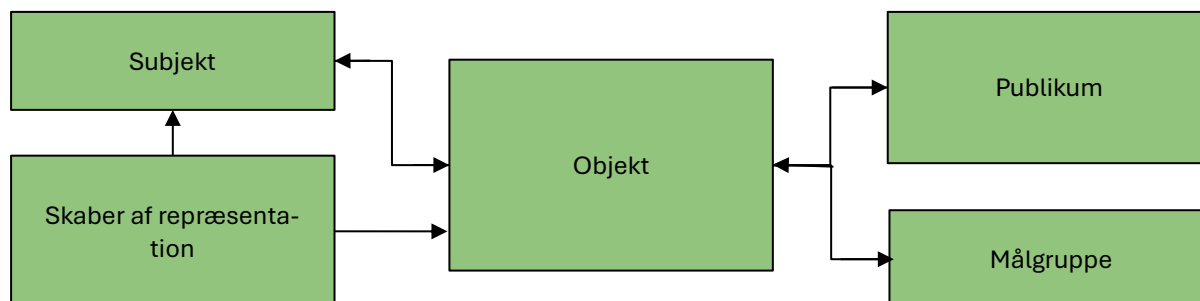
områder med langsigtede perspektiver, som blandt andet klimapolitik, bliver nedprioriteret (Guerrero 2014; Smith 2021). En stærk tiltro til mandatbaseret repræsentation risikerer derfor at fastholde et system, der ikke kan tage ansvar for langsigtede beslutninger. Borgersamlinger undgår denne ansvarsunddragelse ved at fjerne genvalgsmekanismen og derved muliggøre en bredere forståelse af ansvar, som rækker ud over ens valgkreds eller økonomiske støtters interesser i valgperioden (Chambers 2024: 206).

En væsentlig forudsætning for at imødegå kritikken fra den mandatbaserede repræsentation er dog, at borgersamlinger kan siges at være repræsentative på andre måder. Som vi tidligere har diskuteret, er dette imidlertid ikke altid tilfældet. Udfordringer som frafald – der svækker både den deskriptive og substantielle repræsentation – samt effekterne af deliberation, der ændrer selve udgangspunktet for den repræsentative relation, rejser spørgsmål om repræsentativiteten. Af disse grunde kan der fortsat være grund til at betvivle hvorvidt de modsvar, vi har gennemgået ovenfor, reelt formår at imødegå kritikken fra den mandatbaserede repræsentationsforståelse. Det kan i forlængelse heraf være relevant at undersøge, om der findes andre forståelser af repræsentation, som er relevante i konteksten af borgersamlinger. I den resterende del af dette essay søger vi netop at udforske dette ved at fokusere på det, der i repræsentationslitteraturen omtales som "repræsentative erklæringer."

Borgersamlinger og repræsentative erklæringer

Repræsentative erklæringer præsenterer en konstruktivistisk fortolkning af repræsentation, der her forstås som en konstant og cirkulær proces, hvor aktører på tværs af statslige og ikke-statslige niveauer udsiger repræsentative erklæringer, der konstituerer forskellige aktører som henholdsvis repræsentanter og repræsenterede (Saward 2010). Tilgangens fokus på det konstituerende aspekt ved repræsentation breder således det repræsentative landskab ud ved at inkludere flere forskellige subjektpositioner i analysen. Repræsentation forstås her ved følgende: En skaber af repræsentation fremsætter et subjekt, der repræsenterer et forestillet objekt og som tilbydes til et publikum og en målgruppe, der tilsammen og enkeltvis enten accepterer eller afviser den

repræsentative erklæring (baseret på Saward 2010: 36). Relationerne mellem disse dele af definitionen kan opstilles på følgende vis:

Af modellen fremgår det, at forskellige aktører udsiger repræsentative erklæring, der fremhæver interesser eller karakteristika ved en konstrueret målgruppe ("objekt"), der påkalder sig repræsentation. Dermed fremstilles målgruppen som en identitet, der naturligt lader sig repræsentere, hvorfor repræsentation fremstår som et konstituerende event, hvorigennem den repræsenterede målgruppe såvel som repræsentanten konstitueres. Denne repræsentationsforståelse adskiller sig fra de øvrige fire forståelser, fordi den ikke søger at fremme en særlig form for repræsentation som den mest demokratiske og legitime. Repræsentation forstås derimod som et sæt af anfægtelige praksisser og begivenheder, hvor aktører iscenesætter sig selv eller andre som legitime repræsentanter for bestemte målgrupper, der sammen med publikum har mulighed for enten at acceptere eller anfægte den repræsentative erklæring (Saward 2010: 45).¹

Et sådant skifte væk fra universelle definitioner og mod dynamiske processer udgør en brugbar og interessant udvikling i den teoretiske forståelse af repræsentation, fordi det bliver muligt at indkapsle og udfolde flere af de diskussioner, som vi har præsenteret ovenfor. Fælles for de fire repræsentationsformer er nemlig, at der er en klar opdeling mellem rollen som repræsentant (typisk politikere) og rollen som repræsenteret (typisk

¹ Saward uddyber den cirkulære logik i repræsentative erklæring på følgende vis: "Expressed in this form, the elements of the representative claim appear to be in a linear relation. However, it is better understood as a circular relation [...] The MP (maker) offers himself or herself (subject) as the embodiment of constituency interests (object) to that constituency (audience). The referent is the actual, flesh-and-blood people of the constituency. The object involves a selective portrayal of constituency interests" (Saward 2010: 37-38).

en national befolkning). I løbet af nærværende essay har vi undersøgt, hvordan borgersamlingens deltagerorienterede praksis bryder med denne klare opdeling, og hvordan dette brud forhandles i de forskellige konceptualiseringer af repræsentation. Ved at forstå disse forhandlinger og re-konceptualiseringer som konkurrerende repræsentative erklæringer ser vi, hvordan forskellige rollefordelinger mellem repræsentanter og repræsentanterede konkurrerer og dermed udsiger forskellige demokratiske idealer.

Som en del af forskningsprojektet DIGT har vi (Kluth & Skovdal 2024) undersøgt, hvordan disse dynamikker kommer til udtryk i praksis med udgangspunkt i 2023 Klimasamlingen ved Det Samfundsvidenskabelige Fakultet, Københavns Universitet (Københavns Universitet 2023). Klimasamlingen var den første i Danmark, hvor man anvendte borgersamlingskonceptet på en arbejdsplads og fulgte overordnet de samme principper, der kendes fra andre borgersamlinger i Danmark og udlandet. Klimasamlingen var således nedsat af dekanatet på Det Samfundsvidenskabelige Fakultet og samlingsmedlemmer var udtrukket blandt ansatte og studerende. Samlingen strakte sig over fire møde og førte til en fælles anbefalingsrapport, som gav input til ledelsen om Fakultetets bidrag til den grønne omstilling - både som arbejdsplads og som forsknings- og uddannelsesinstitution.

Anvendelsen af den ovenfor beskrevne analyseramme er nyttig, fordi den kan vise, at mens arrangørerne af klimasamlingen legitimerede dens repræsentation ved at henvise til den deskriptive repræsentationsform, fremførte klimasamlingens medlemmer en alternativ fortolkning, der positionerede dem som et særligt klimabevidst modstykke til de traditionelle repræsentative organer på fakultetet. Denne alternative fortolkning accepterede den traditionelle deskriptive repræsentative erklæring, men omdirigerede den samtidig mod et specifikt politisk område, som medlemmerne betragtede som særligt underrepræsenteret i fakultetets daglige ledelse.

Analysen viser med andre ord, at der er flere repræsentative erklæringer i spil i en borgersamling. For at repræsentationen kan lykkes, må medlemmerne af borgersamlingen positionere sig gennem en repræsentativ erklæring, der sikrer, at de både når ud til og fremstår som legitime over for dem, de søger at repræsentere. Denne pointe understreger desuden, at relationen mellem repræsentant og repræsenteret

genfortolkes i borgersamlinger. Her skaber de repræsenteredes respons på repræsentantens erklæring en ansvarsrelation, som adskiller sig fra de traditionelle ansvarsrelationer i de fire andre repræsentationsformer.

Analysen viser ydermere, at forskellige aktører på fakultetet indtog flere roller som både skabere af og publikum til en række repræsentative erklæring – herunder f.eks. fakultetets ledelse. Disse erklæring både understøttede og udfordrede klimasamlingens egen repræsentative erklæring. Denne uklare rollefordeling illustrerer vores indledende pointe om, at forskellige former for repræsentation kan optræde på forskellig vis – og til tider i modstrid med hinanden – i komplekse repræsentative kontekster.

Hovedpointen med denne korte gennemgang er, at repræsentative erklæring åbner op for en mere nuanceret analyse af repræsentation på tværs af aktører og niveauer, hvilket afslører repræsentationens iboende politiske karakter. Vores analyse viser, at vellykket repræsentation ikke kan bestemmes på forhånd af faste kriterier. I stedet bør repræsentation ses som en løbende og aldrig fuldendt proces, hvor identiteter konstant (gen)forhandles i en dynamisk relation mellem repræsentanter og deres publikum. Afvisning af bestemte repræsentative erklæring fører derfor ikke nødvendigvis til et svagere repræsentativt system; tværtimod kan konflikter mellem forskellige repræsentationer ses som udtryk for et levende politisk system.

Det følger heraf, at det normative spørgsmål om, hvad der udgør "god" repræsentation, bliver mere kompleks og vanskelig at definere a priori. En tilgang til at håndtere denne kompleksitet er at tilføje kategorien "indifferens" og dermed oversætte Sawards dikotomi mellem "accept" og "anfægtet" til et kontinuum. Dette kontinuum indfanger i højere grad både borgersamlingers repræsentative potentialer og deres udfordringer. Tilføjelsen af "indifferens" nuancerer vurderingen af, hvor succesfulde borgersamlingers repræsentative erklæring er. En eventuel afvisning af en sådan erklæring bør ikke nødvendigvis tolkes som negativ. Tværtimod kan afvisningen indikere, at borgersamlingen har formået at positionere sig som potentielle repræsentanter for et relevant publikum, der er blevet aktiveret i den repræsentative dynamik. Derimod indikerer en reaktion præget af "indifferens" et sviigt i at opnå denne aktivering. Dette understreger, at målgruppens og publikums direkte respons på borgersamlingens erklæring – hvad enten den er positiv eller negativ – normativt bør vurderes som en vellykket

repræsentativ erklæring. Dette skyldes, at erklæringen i sådanne tilfælde har skabt fornyet debat om repræsentation i det politiske system og dermed engageret flere borgere i den demokratiske proces.

Afrunding og behov for videre forskning

Som fremhævet i indledningen har formålet med dette essay været at gennemgå fem forskellige forståelser af repræsentation, der er centrale for at vurdere, om borgersamlinger kan bidrage til en styrkelse af den demokratiske repræsentation. Som analysen viser, er dette bidrag ikke entydigt, selvom der er stærke argumenter for, at borgersamlinger kan spille en væsentlig rolle i udviklingen af det danske demokrati i de kommende fem til ti år. Vores hovedpointe er i forlængelse heraf, at vurderingen af borgersamlingernes potentiale bedst sker gennem en analyse af repræsentative erklæring. Denne tilgang tilbyder efter vores vurdering den mest nuancerede og dynamiske – og dermed også politiske – forståelse af repræsentationens udfordringer og muligheder.

For at fremme denne diskussion er det, efter vores opfattelse, vigtigt, at der forskes yderligere inden for tre områder:

1. For det første er det afgørende, at analyser af repræsentative erklæring udvides og testes i relation til flere borgersamlinger. Selvom vores egne undersøgelser viser betydningen af repræsentative erklæring, er det nødvendigt med flere undersøgelser. Dette vil både kunne validere og udbygge analysens ramme og samtidig kvalificere forståelsen af de politiske kampe, der udspiller sig i og omkring de enkelte borgersamlinger.
2. For det andet er det vigtigt, at der gennemføres flere og mere systematiske undersøgelser af borgersamlingers udfordringer med frafald og selektionsbias. Dels er det påfaldende, hvor få forskningsbaserede undersøgelser, der findes om disse udfordringer. Dels er det vigtigt at få afdækket for bedre at forstå, hvordan den deskriptive repræsentationsforståelse enten fremmer eller hæmmer konkrete repræsentative erklæring.

3. For det tredje er det væsentligt at udbygge analysens ramme, så den også indfanger den rolle, som ikke-menneskelige aktører (dyr, planter og lignende) spiller i udsigelsen af repræsentative erklæringer. Dette er især relevant, da de fleste borgersamlinger i Danmark hidtil har haft klima som fokus og dermed adresseret relationen mellem mennesker og natur. Hvordan denne relation repræsenteres, er selvsagt afgørende for udfaldet af borgersamlinger med klima som tema.

Vores håb er, at dette essay kan inspirere til forskning indenfor disse områder og dermed bidrage til en bedre forståelse af repræsentation i borgersamlinger.

Litteraturliste:

Bjørn, M. F. & Tønder, L. (2023). Notat om første fase af Borgersamling om Lynetteholm. Udarbejdet som del af forskningsprojektet "Democratic Innovations in a Green Transition" (2021–2024). Institut for Statskundskab, Københavns Universitet.

Bjørn, M. F., Blok, A., & Tønder, L. (2023). Notat om anden fase af Borgersamling om Lynetteholm. Udarbejdet som en del af forskningsprojekterne "Democratic Innovations in a Green Transition" (DIGT) og "Governance of Green Transition". Institut for Statskundskab, Københavns Universitet.

Brandt Jensen, I., Langkjær F. & Tønder, L. (2021). Giv klimaborgering bedre rammer, Baggrundsnotat. Institut for Statskundskab, Københavns Universitet.

Brie, S. (2022). Fagbevægelsen taber til de gule konkurrenter, hvis den ikke genopfinder sin svage forretningsmodel. Altinget, 25 juni 2022.

Bukhave, K. og Friis, M. N. (2021). Det danske klimaborgering: Et case-studie i deliberative mini-offentligheds demokratiske legitimitetspotentiale. Speciale ved Institut for Statskundskab, Københavns Universitet.

Burke, E., & Canavan, F. (1999). Edmund Burke, Miscellaneous Writings. In Miscellaneous Writings. Liberty Fund, Incorporated.

Chambers, S. (2003). Deliberative Democratic Theory. *Annu. Rev. Polit. Sci.* 18. 307-26.

Chambers, S. (2024). *Contemporary Democratic Theory*. Cambridge: Polity press.

Citrin, J., & Stoker, L. (2018). Political trust in a cynical age. *Annual Review of Political Science*, 21, 49-70. <https://doi.org/10.1146/annurev-polisci-050316-092550>

Dean, R., Boswell, J., & Smith, G. (2020). Designing democratic innovations as deliberative systems: The ambitious case of NHS citizen. *Political Studies*, 68(3), 689-709.

Dryzek, J. S., Bächtiger, A., Chambers, S., Cohen, J., Druckman, J. N., Felicetti, A. & Warren, M. E. (2019). The crisis of democracy and the science of deliberation. *Science*, 363(6432), 1144-1146.

Elstub, S., & Escobar, O. (Eds.). (2019). Handbook of democratic innovation and governance. Edward Elgar Publishing.

Fishkin, J. S., When the People Speak: Deliberative Democracy and Public Consultation (Oxford, 2011; online edn, Oxford Academic, 10 Feb. 2015), <https://doi.org/10.1093/acprof:osobl/9780199604432.001.0001>, tilgået 2. nov. 2024

Guerrero, A. A. (2014). Against elections: The lottocratic alternative. *Philosophy & Public Affairs*, 42(2), 135-178.

Kjær, U. (2024). Kommunal politik uden stemmeboks? Magtudredningen 2.0, Institut for statskundskab, Aarhus Universitet

Kluth, H. D. & Skovdal, U. (2024). Evaluering af SAMF klimasamling, Arbejdsrapport. Københavns Universitet: Institut for Statskundskab.

Kosiara-Pedersen, K., Scarrow, S. E., Van Haute, E., Webb, P., & Poguntke, T. (2017). Party membership costs, new forms of party affiliation, and partisan participation. *Organizing political parties: Representation, participation, and power*, 234-258.

Københavns Universitet. (2023). *Klimasamling - Det Samfundsvidenskabelige Fakultet*. Københavns Universitet. Hentet 9. november 2024 fra <https://samf.ku.dk/klima/klimasamling/>

Lafont, C. (2015). Deliberation, participation, and democratic legitimacy: Should deliberative mini-publics shape public policy? *Journal of political philosophy*, 23(1), 40-63

Lafont, C. (2017) Can Democracy be Deliberative & Participatory? The Democratic Case for Political Uses of Mini-Publics. *Daedalus*, 146 (3): 85-105.

Landemore, H. (2020). Open democracy: Reinventing popular rule for the twenty-first century.

Mansbridge, J. (1999). Should Blacks Represent Blacks and Women Represent Women? A Contingent "Yes." *The Journal of Politics*, 61(3), 628-657. <https://doi.org/10.2307/2647821>

Niemeyer, S. (2011). The emancipatory effect of deliberation: Empirical lessons from mini-publics. *Politics & Society*, 39(1), 103-140.

Niemeyer, S., Veri, F., Dryzek, J. S., & Bächtiger, A. (2024). How deliberation happens: enabling deliberative reason. *American Political Science Review*, 118(1), 345-362.

Norris, P. (2011). *Democratic deficit: Critical citizens revisited*. Cambridge University Press.

OECD (2020), *Innovative Citizen Participation and New Democratic Institutions: Catching the deliberative wave*, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/339306da-en>

OECD (2021), *Evaluation Guidelines for Representative Deliberative Processes*, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/10ccbfcfcb-en>.

Pitkin, H. F. (1967). *The concept of representation*. Berkeley, CA: University of California Press.

Saward, M. (2010). *The Representative Claim*. Oxford: Oxford University Press.

Smith, G. (2021). *Can democracy safeguard the future?*. John Wiley & Sons

Steinitz, S., Larsen, A. G., & Ellersgaard, C. (2019). Karensperioder er fornuftige–og forhindrer ikke eksministre i at gøre karriere. *Berlingske*, 5.

Tænketanken Mandag Morgen (2024), *Hverdagsdemokrati i fokus: Kortlægning af danskernes deltagelse i samfundets mange mini-demokratier*. København.

Warren, M. E. (2009). Two trust-based uses of mini-publics in democracy. In *APSA 2009 Toronto Meeting Paper*.

Warren, M. E. & Gastil, J. (2015) *Can Deliberative Minipublics Address the Cognitive Challenges of Democratic Citizenship*. *The Journal of politics*, 2015-04, Vol.77 (2), p. 562-574

Magtudredningen 2.0: Essay-serien

En central del af Magtudredningen 2.0 er en bred inddragelse af forskere, hvis forskning kredser om et eller flere af magtudredningens temaer. Som led i projektet blev der i foråret 2024 afholdt 15 forskerworkshops, hvor oplægsholdere efterfølgende blev inviteret til at omarbejde deres oplæg til et essay. Essay-serien er forfatternes perspektiver på centrale tematikker for en dansk magtudredning og har forfatterne som afsender.

Dette essays er en del af tema 8 i Magtudredningen 2.0's forskningsplan: Hvordan sikres den demokratiske repræsentation i det 21. århundrede?

Der er tegn på, at det eksisterende demokrati er blevet mindre repræsentativt, og at der er grupper, der ikke føler sig repræsenterede. Kun tre procent af befolkningen er i dag medlem af et politisk parti. Temaet undersøger derfor nye forståelser af repræsentation og demokratiske innovationer, eksempelvis borgersamlinger, borgerforslag og lokale vejledende folkeafstemninger. Desuden belyses udviklingen i den deskriptive repræsentation mellem borgerne, de partiaktive og beslutningstagerne i forhold til eksempelvis køn, alder, etnicitet, socialklasse og bopæl. Denne udvikling rejser en række spørgsmål: Hvorfor og på hvilken måde er repræsentativiteten forandret? Hvilke ændringer sker der i de politiske partier? Er nye inddragelsesformer mere repræsentative og hvordan kan de sameksistere med de gamle institutioner (Folketing, kommunalbestyrelse med videre)?